

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugoslov. Učiteljstva — Poverjenistvo o Ljubljana.

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Franciškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franco.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtek pop.
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Za neorganizirane 100—K, za naročnike v inozemstvu 140—K letno.
Posamezna številka po K 2—.

Za reklamne notice, pojasnila, poslane, razpise služb je plačati po 1 K za vsako pet-vesto. Priloge stanejo poleg poštnine še 50 K.

Telefon uredništva
št. 812.

Za oznanila je plačati od enostolpne pet-veste, če se tiska enkrat . . . 2 K — vin.
dvakrat . . . 1 K 50
za nadaljnja izvršenja od pet-veste po 60 vin.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna.

Članstvo ljubljanskega Poverjenistva UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Franciškanska ulica 6./I

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklame nje so proste poštnine.

Pojavi draginje.

Učiteljstvo obrtnonadaljevalnih šol je pričelo z gibanjem za zvišanje honorarjev. Ni to pojav, ki bi imel sam v sebi vzroka. Potrebe obrtnonadaljevalnega šolstva in pouka za vajence ne odreka nihče in jo učiteljstvo še mnogo bolj cení, kakor posamezni obrtniki, ki smatrajo vajenčev čas v šoli za izgubo časa in vsak izdatek za to šolstvo kot veliko žrtev.

Naravnost z velikim idealizmom je pa delalo učiteljstvo za to šolstvo. Žrtvovalo je že itak izčrpane sile še temu šolstvu in odreklo se je celo prostemu času v nedeljah v korist vajencem.

V zadnjem času je pa pričela prizadeta javnost preveč grešiti na račun tega idealizma. Obrtni stan in merodajni faktorji so pričeli ureditev položaja učiteljstva na osnovni šoli smatrati že kot samoočističen in umeven obvezen korak, da se ga na podlagi tega izrabi še za pouk na obrtnonadaljevalnih šolah.

Pri tem pa pozabljajo, da učiteljska plača na osnovni šoli tudi že zdavna ni več eksistenčni minimum, ker je dragina narasla v zadnjem mesecu čez plačilne zmoglosti državnega uradništva in ga potiska zopet v bedo in pomanjkanje. Trgovski in obrtniški stan in producenti živili se pri sedanjem neznosnem povišanju vseh potrebščin absolutno ne ozirajo na položaj uradništva, torej je tudi obsebi umevno, da je primorano tudi uradništvo si iskati zaslužka izven svoje plače in zahteve za to delo draginji primerno honoriranje, da ohrani sebe in svoje družine.

Učiteljstvo obrtnonadaljevalnih šol je podalo slovenski javnosti o svojem stališču sledečo izjavo:

Da se izognemo napačnemu tolmačenju vzrokov, iz katerih se ne morejo zopet letos otvoriti obrtno-nadaljevalne šole in prerademu povdaranju, da so honorari učiteljstva vzrok neotvoritve, podaja učiteljstvo sledečo izjavo:

1. Pouk na obrtno-nadaljevalnih šolah ni najlažji, posebno ne sedaj, ko je učiteljstvo ovirano glede učnih pripomočkov, s katerimi se do skrajnosti hrani, pa tudi zaradi učencev, ki imajo tako različno predizobrazbo.

2. Učiteljstvo je polnoštevilno pripravljeno prevzeti tudi pouk obrtno-na-

daljevalnega šolstva, kljub temu, da se mora s tem odreči svojemu zaposlenju drugje, kjer ima boljši zaslužek in nedeljskemu prostemu času. Trditev, da se učiteljstvo brani poučevanja obrtnih vajencev, ni resnična!

3. Edina zahteva učiteljstva je ta, da se učne ure honorirajo sorazmerno z narastkom draginje, t. i. v istem razmerju z predvojnimi honorarjem, kakor so narasle življenske potrebščine. Učiteljstvo zahteva za vsako uro 10 dinarjev, za nedeljske ure pa po običajnem tarifu nedeljskih pristojbin dvojno, t. i. 20 dinarjev za uro. V enakem razmerju naj se zviša tudi vodstvena nagrada po številu razredov.

4. Do teh zahtev so prisilile učiteljstvo draginske razmere, silen pritisk in narastek življenskih potrebščin: hišni posestniki so zvišali pristojbino za stanovanja za 400%; obrtniki so zvišali svoje tarife zaradi povišanja delavnih ur delavcem, ki ne delajo pod 30 K za uro; trgovci so zvišali blago do 100%; živila se pa naravnost z velikimi skoki draže dan na dan. Ob sebi umevno, da učiteljstvo ne bo pustilo svojega dela plačevati v naravnost sramotnem razmerju do teh poviškov in ne s tem svojega dela podcenjevati, posebno ne, če še povprečno računa na uro za vsakega učenca eno krono in najsi jo plača potem obrtnik, trgovec ali pa država. Tudi ni sorazmerno to honoriranje, s plačo, ki jo dobiva ročni delavec za uro.

5. Učiteljstvo konstatira, da se celo obrtniki branijo prevzeti strokovni pouk na teh šolah za ta honorar in stavijo višje zahteve za uro ter prepuščajo pouk s tem honorarjem učiteljstvu, in raje delajo v tem času doma, ker več zaslužijo.

6. Učiteljstvo smatra pouk na obrtnonadaljevalnih šolah za nadure, ki jih ima celo ročni delavec plačane po dvojnem tarifu, profesorji dobe za nadure po 80 K; torej je učiteljstvo pokazalo dovolj dobre volje omogočiti pouk na obrtnonadaljevalnih šolah in je celo za ure v delavnih postavilo navadni tarif, pod običajnim honoriranjem nadur in s tem tudi nedeljske ure ni mogoče šteti kot dvojni tarif.

Naj pokažejo še prizadeti faktorji toliko dobre volje!

Iz vsega je razvidno, da je vse gibanje zgolj upravičeni boj za eksistenco,

Bodi šolska uprava centralistična ali avtonomistična?

(Referat na I. pokrajinski skupščini UJU.)

Centralizem — avtonomija — to sta dve besedi, ki sta že neštetokrat omenjeni v našem političnem življenju; besedi prokletstva, simbola strankarske zaslepljenosti in zagrizenosti. Centralist — avtonomist — dva svetova, bojna klica dveh nasprotnih taborov v Sloveniji.

Ozirač se na ostanke boja, na gonjo za in proti enega kakor drugega načela se zavedam izredne težkoče podatki kolikaj objektivno sliko obeh smernic.

Pisana družba pristašev obeh struj, mešanica separatistov, egoistov, fanatiziranih strankarjev in kimovcev, ki tvorijo bojne falange na obeh straneh — oborožene z gnojnico, z osebno, bojujoče se z nizkotimi sredstvi blatenja in častikraje, onemogoča jasnega pogleda.

Kakor se v vseh življenskih vprašanjih naroda in države, tako smo tudi tukaj dosegli višek demagoštva in podlosti — a slovensko učiteljstvo ima danes izreči svoj jasn ali ne za prvo ali drugo obliko šolske uprave naše domovine.

Potrebno je da se dvigne slovensko učiteljstvo nad to vsakdanjo polno gnusobe in enilobe ter izreče svojo odkrito besedo v prilogi šolski uredbi, ki bo varujoč naš stanovski interes, upoštevajoč naše šolske razmere v korist edinstvu države in naroda.

Vse za narodno in politično edinstvo, pod tem geslom izreka učiteljstvo svoje mnenje; in beseda, ki pade danes kot izraz njegove neomane volje bodi taka, da se nam ne bo treba sramovati pred javnostjo, ta klic bodi tako odločen in razumljiv, da prenese kritiko in se ne ustraši blatenja demagofov. Ako bi pa izgovorili nepremišljeno besedo v ekstazi, v hipu trenutnega navdušenja, potem nismo vredni imena kulturnih delavcev med narodom.

Da nam je to mogoče storiti in utemeljiti, posežem nekoliko v kaos političnega življenja, pogledam v realnost in poiščem smernic našemu idealizmu.

Centralizem in avtonomija nista deteti zadnjih let. Ideal centralizma je absolutna monarhija Ludovika XIV., ideal avtonomne uredbe države je Nemčija srednjega in deloma novega veka.

vostih kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, nato pa sledi razgled po pedagoškem in šolskem svetu v Italiji, Franciji, Zedinjenih državah Amerike in Holandiji.

Temu sledi književni pregled domačih knjig in listov, ki nas v književnih beležkah in bibliografiji seznanja in informira o novih tozadevnih publikacijah in našem trgu ter jih tudi ocenjuje.

Poseben oddelek tvori glasbeni pregled, lično urejeni list zaključujejo beležke, ki sestojijo iz informativnega šolskega in pedagoškega drobiža.

Ob koncu nam podaje ta številka statistiko šolstva v naši državi in sicer z ozrom na posamezne pokrajine in skupno.

Pod spretnim vodstvom tov. Stanojevića se je list razvil že v prvem letu kot glasilo UJU do lepe višine.

Toda nikakor to še ni vse, kar se da doseči!

Francija trpi pod samovoljnostjo kralja absolutista. Nemčija umira razdrapana in raztrgana, ker ne ve njen državljani za pravega gospodarja, odvisen od vseh močih vladarjev, korporacij, cehov i. dr.

Definicije obeh smernic mi ni treba podajati, saj nimamo politični abecedarij, ki tičimo le pri kredi in črnili v šolski sobi. Splošno lahko rečem, da je absolutna monarhija, a tudi republika lahko skrajno centralistično urejena (Francija).

Ustavna monarhija pa je ugodnejša za decentralizacijo.

Vzglede avtonomije — samouprave je Anglija, a tudi Zedinjene države severne Amerike so vzglede samoupravnih enot. Prva je bolj aristokratska, druga demokratska.

Je-li mogoč popoln centralizem; se da uvesti kje popolna avtonomija?

Odgovor je negativen, dasi nam nudi zgodovina še mnogo vzgledov centralizma, kakor n. pr. Avstrija za Jožefa II., ki doživi polom še pred smrtjo vladarja.

Absoluten centralizem, popolna centralizacija ubija vsako individualno posebnost enot, ustvarjajočih politične, upravne pa tudi gospodarske celote. To je pa lahko dobro ali pa slabo, odvisno pač od različnih okolščin, v katerih se pojavlja. Avtonomistično gibanje v danes po Italijanih anektiranim ozemlju je čin samooobrambe. Alzacija in Lorena l. 1871., došle pod nemško upravo, se bojujejo za avtonomijo in jo tudi dosežeta. Opravičen je bil ta boj, ker bi jima drugače Nemčija vsilila svojo prusko kulturo, zaslužila ju, odtrgavši jih od centra, kamor sta in še vedno gravitirata po svoji zgodovini in strukturi.

Tako stremljenje je idealno in opravičljivo, če pa je gibanje naših avtonomistov tudi tako idealno zamišljeno, zelo dvomimo, zroč na pisano družbo teh apostolov čistega slovenstva.

Kaj pa gibanje za avtonomijo v Franciji, v Italiji in morda drugod, je li to res delovanje v dosego narodne ali druge avtonomije?

Več ali manj je to le stremljenje po decentralizaciji, po zmanjšanju birokratizma. Da bi ta tu stopale na pozorišče zgodovinske tvorbe preteklosti, da bi se ogrevali tu Francozi in Italijani za plemenske, verske ali zgodovinske posebnosti, meje ali interese, je izključeno.

V programu našem je, da dvignemo naš pedagoško znanstveni list do popolne višine, in sicer na ta način, da se združi vse sedanje ped. znanstvene učiteljske liste ki izhajajo v posameznih pokrajinah v eno samo obširno pedagoško znanstveno revijo. »Učitelj« se ima izpopolniti z duševnimi proizvodi in sodelovanjem slovenskega in hrvaškega dela učiteljstva, na podlagi urednikov dosedanjih pokrajinskih znanstvenih listov.

Naročba na tako revijo je pa potem tudi obligatna za vse članstvo UJU v državi, kakor to določajo pravila.

S tem napravimo veliki čin: udeležimo namreč tudi naše duševno, kulturno in politično postavo novo oporo enotni jugoslovanski kulturi.

lv. D.

LISTEK

„Učitelj“

Pedagoški in znanstveni list.

Organ UJU.

Urednik: Mih. M. Stanojević.

Imamo lepo urejevan pedagoško-znanstveni list. Vnanja oblika mu je lična, vsebina odgovarja popolnoma strogo znanstvenemu glasilu.

Pravkar stoji »Učitelj« v drugi letnik kot pedagog. znanstveno glasilo UJU. Od kar je postal glasilo UJU, se je povečal tudi obseg lista in je izšla zadnja številka celo na 84 straneh.

Urejevan je list prav spretno in dela čast Udruženju ter se lahko meri z sovrstnimi listi drugih narodov.

Zadnja številka prinaša sledečo vsebino:

Kralj Peter I. Veliki — Osvoboditelj. — Članek k 100 letnici rojstva velikega pedagoškega delavca in reformatorja srbskega šolstva Natoševića. Oba članka s sliko. — Zelo temeljito biografijo pok. Davorina Trstenjaka, v kateri so našeta vsa njegova dela. Času primeren članek »Predzoro nove šolske prosvete. Jov. P. Jovanovićev članek »Obrazovanje učitelja«. Petkovićev »Škola rada«. Serijo splošnih člankov zaključuje temeljita razprava o eksperimentalni pedagogiki in eksperimentalni didaktiki od dr. Radosavljevića.

Temu sledi metodični del, ki ga odvarja razprava ruskega pedagoga Sokolova »Savremeno gledišče na učenje materneg jezika u osnov. škola« in razprava »Brojanje i računanje« od Facka.

Oddelek »Iz školskog rada« nam pri naša razpravo »Predavanje iz zemljepisa za 3 razred osnovne šole«.

Prosvetni pregled nas v prvem oddelku informira o pedagoških in šolskih no-

